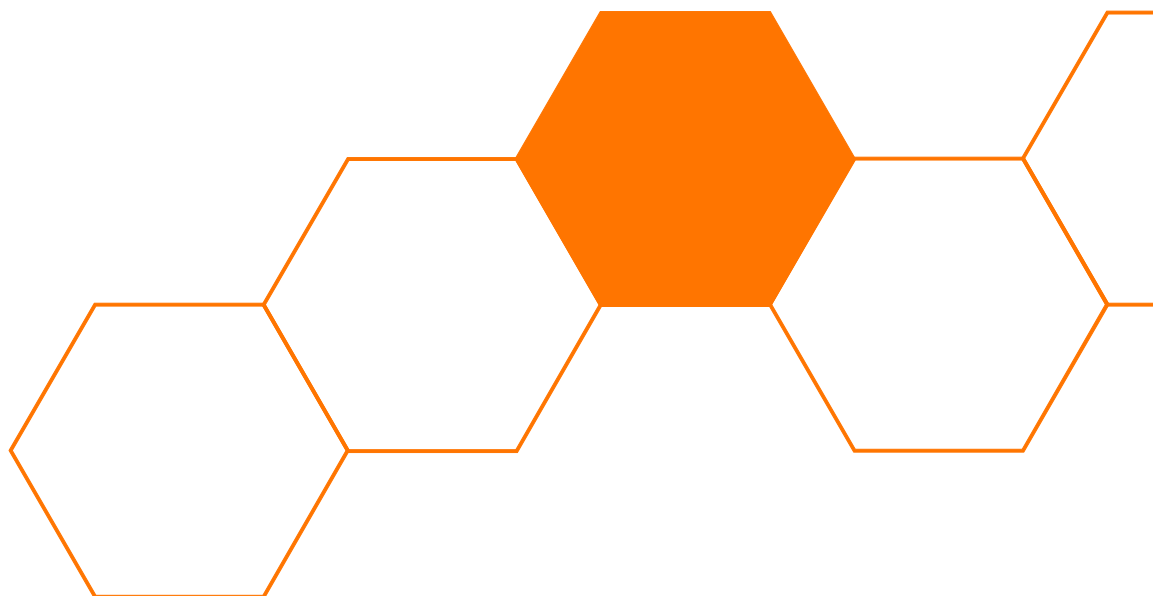

Utvärdering av samtalsgrupp kring autism

Verksamhet: Barn- och ungdomshabiliteringen, Hässleholm
Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne

Enhetschef: Charlotte Olofsson

Projektansvarig: Linda Kulneff, leg logoped

Handledare vid FoU-enheten: Pernille Holck, enhetschef
pernille.holck@skane.se

Utgivning: Januari 2016

ISBN: 978-91-7261-297-6

Layout: Ulla Götesson

FoU-enheten strävar efter att publicera rapporter av hög kvalitet i ett kortfattat format. Syftet är att öka tillgängligheten och användningen av den kunskap som utvecklats inom vår division. Det finns alltid möjlighet att kontakta oss på FoU-enheten för att få ytterligare information. Läs mer på vår hemsida www.skane.se/habilitering/fou

© Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne

Sammanfattning

Syftet med denna rapport är att ta fram och prova en enkät som utvärderingsinstrument för gruppinsatsen Samtalsgrupp om autism. Insatsen ges av Barn- och ungdomshabiliteringen (Bou) i Skåne och riktas till barn med autism och deras föräldrar. En för- och en efterenkät som riktades till föräldrarna togs fram, bestående av 37 respektive 36 frågor inom ämnesområdena *kunskap om autism, schema och tidshjälpmedel, annorlunda sinnesintryck, konflikter och oro samt känslor, kommunikation och umgänge*. Tio föräldrar besvarade frågorna, främst genom kryss på en femgradig Likert-skala samt i efterenkäten genom två markeringar på en VA-skala (Visual Analogue Scale). Resultatet visade att deltagarna uppnått det som var målet med deltagandet i samtalsgruppen, det vill säga att barnen hade fått bättre kunskap om sig själva, och både barnen och föräldrarna hade fått en bättre kunskap om autism. Resultatet visade även att det är möjligt att mäta och jämföra förändring av kunskaper, attityder och beteenden genom den aktuella enkäten. En analys av resultatet visar på signifikanta förbättringar avseende flera av de områden som belysts i gruppen. Ett visst bortfall sågs i antalet korrekt ifyllda efterenkäter, främst avseende VA-skalfrågorna. Utifrån det som framkommit i rapporten rekommenderas att fortsättningsvis använda enbart efterenkäten som utvärdering i kombination med att också tillfråga barnen som deltagit i kursen, exempelvis genom en öppen muntlig diskussion i samband med sista gruppstillfället. För att minska antalet felaktigt ifyllda enkäter i föräldragruppen rekommenderas en genomgång av gruppledarna kring hur VA-skalorna skall fyllas i.

Innehållsförteckning

Förord	5
1. Bakgrund	6
2. Syfte	7
3. Metod	7
3.1 Beskrivning av insatsen	7
3.2 Deltagare	7
3.3 Etiska övervägande	7
3.4 Materialinsamling.....	7
3.5 Analys	8
4. Resultat	9
4.1 Öppna frågor	10
5. Diskussion	11
6. Slutsatser	13
7. Implementering	13
8. Referenser	14
Bilagor	
<i>Bilaga 1. Förenkäten</i>	15
<i>Bilaga 2. Efterenkäten</i>	20

Förord

Habiliterings- och hjälpmedelsdivisionens vision är att stärka ett gott liv utifrån egna val. Vi ska med professionella insatser göra livet mera möjligt för barn, ungdomar och vuxna med varaktig funktionsnedsättning. I samarbetet mellan Forsknings- och utvecklingsenheten och verksamheterna sker en ständig granskning av rådande metoder och utprovning av nya metoder för att kontinuerligt kunna förbättra kvaliteten i de olika habiliteringsinsatserna.

Forsknings- och utvecklingsenheten har ansvar för att driva och utveckla kunskap utifrån det kunskapsbehov som finns inom divisionen genom att utveckla ny kunskap inom habiliterings- och hjälpmedelsområdet, sprida kunskap om funktionsnedsättning, skapa en kultur av kritiskt och vetenskapligt tänkande samt att stimulera och stödja systematisk kunskaps- och kompetensutveckling.

FoU-rapporterna utgår från en frågeställning från praktiken, som relateras till aktuell forskning samt professionell erfarenhet och som leder vidare till en studie på vetenskaplig grund. En viktig del i arbetena är att visa hur resultaten kan användas och kommuniceras i verksamheten för att på så sätt bidra till kunskapsutvecklingen.

Arbetet med en FoU-rapport medför att det kritiska tänkandet utvecklas. Den praktiska erfarenheten värderas gentemot generell kunskap/forskning och förståelsen för praktiken växer. Meningen är att varje enskild FoU-rapport ska bidra till att verksamheten vilar på bästa tillgängliga kunskap inom områdena habilitering, rehabilitering och hjälpmedel.

I detta arbete har en enkät för att utvärdera insatsen "Samtalsgrupp om autism", som riktas till barn med Autismspektrumtillstånd (AST) och deras föräldrar, utvecklats. Projektet har genomförts av leg logoped Linda Kulneff, som vid inledningen av projektet arbetade vid Barn- och ungdomshabiliteringen i Hässleholm. Chefen för FoU-enheten med dr Pernille Holck har varit handledare. Arbetet har genomförts med stöd från dåvarande enhetschefen Eva Svensson och verksamhetschef Margareta Nilsson och har genomförts med stöd av FoU-medel.

Vi riktar ett tack till de föräldrar som har medverkat genom att besvara enkäterna.

Malmö i december 2015

Pernille Holck
Leg logoped, dr med vet
Chef för Forsknings- och utvecklingsenheten Habilitering & Hjälpmedel

1. Bakgrund

Sedan 2010 har det vid Barn- och ungdomshabiliteringen (Bou) i Hässleholm erbjudits en samtalsgrupp kring autism för barn/ungdomar med autism och typisk begåvning och deras föräldrar. Autism förekommer hos ca 0,5-1 procent av befolkningen och kännetecknas av avsaknad av eller begränsningar inom ömsesidigt och socialt samspel, kommunikation och föreställningsförmåga (se FoU-rapport 13/2013). Funktionsnedsättningen orsakar många gånger svårigheter för de drabbade att handskas med och anpassa sig till de krav och förväntningar som ställs i vardagen. Personer med autism kan till exempel ha svårt att hantera plötsliga förändringar eller oplanerade företeelser, att förstå och tolka andra människors avsikter samt vara mer eller mindre känsliga för olika typer av sinnesintryck. Konsekvenserna av dessa svårigheter kan i längden leda till utanförskap, isolering och depression.

Syftet med samtalsgruppen har varit att ge barnen/ungdomarna ökad kunskap om vad autism är och hur funktionsnedsättningen påverkar dem i deras vardag. Parallellt med denna insats har barnens föräldrar deltagit i en separat samtalsgrupp där samma ämnen har avhandlats för att ge föräldrarna kunskap om autism och hur deras barn fungerar; deras sätt att *tänka, förstå, lära* och *bete sig* i olika situationer. Under hösten 2011 togs ett arbetsmaterial fram. Materialet kom att kallas "Boken om mig själv" och består av två delar, en utformad för ungdomar med autism och den andra för föräldrarna. Arbetsmaterialet är inspirerat av boken "Vad betyder det? Högfungerande autism och Aspergers syndrom" (Faherty, 2002), och tydliggörande pedagogik är en viktig utgångspunkt i interventionen.

De utvärderingar som tidigare har gjorts av samtalsgruppen har under tid varierat avseende utseende och innehåll. Deltagarna har fått ange på VA-skalar (Visual Analogue Scales) vad de ansett om utformning, omfattning och innehåll. De har också genom ett mindre antal frågor alternativt genom diskussion i grupp fått besvara huruvida de upplevt någon vinst av insatsen, i så fall på vilket sätt, samt fått ange om de kan rekommendera insatsen till andra. Förhållandevis liten tyngd har lagts vid interventionens innehåll och nytta.

En översikt av utvärderingar från tidigare genomförda grupper visade att föräldrar som deltagit ansåg sig kunna rekommendera denna insats till andra. Föräldrarna beskrev att de efter deltagande i gruppen kunde förstå och bemöta sina barn på ett annat sätt samt att deras barn hade fått en ökad insikt och förståelse om sig själva efter gruppdeltagande. Barnen/ungdomarna uttryckte i utvärderingarna att de lärt sig något om autism och om sig själva, men på vilket sätt detta manifesterades angavs inte, varken för föräldra- eller barngrupperna.

Bland medarbetarna i arbetslaget för barn och ungdomar med autism vid Bou Hässleholm ser man ett behov av att ge denna målgrupp kunskap om sin funktionsnedsättning, och bland familjerna framkommer ett stort intresse av att delta i samtalsgruppen, sett till antalet inkomna anmälningar till interventionen. Dessutom ses ett kontinuerligt inflöde av remisser på barn och ungdomar med autism och typisk begåvning, varför ett långsiktigt behov av att ge denna typ av insats tycks finnas. Även vid andra enheter inom Bou i Skåne finns ett intresse av att erbjuda interventioner av denna typ, och materialet har också använts på ytterligare en enhet i regionen. Insatsen omnämns i det Skåneövergripande prioriteringsarbetet som en lovande intervention i kombination med individuellt riktade insatser (internt arbetsmaterial). Det är därför viktigt att ta fram ett tillförlitligt och enhetligt material för att kunna utvärdera effekten av denna intervention.

2. Syfte

Syftet är att ta fram en enkät som kan användas för att utvärdera effekten av interventionen samtalsgrupp kring autism, samt att utifrån denna enkät analysera vilka effekter av insatsen som framkommer.

3. Metod

3.1 BESKRIVNING AV INSATSEN

Insatsen bestod av två parallella samtalsgrupper, där ungdomarna träffades i en grupp och föräldrarna i en. Vardera gruppen leddes av två medarbetare på Bou. Varje grupp träffades vid fem tillfällen á 2,5 timme, en gång i veckan alternativt en gång varannan vecka. Grupp-sessionerna arrangerades i Bou:s lokaler på enheterna i Hässleholm alternativt Kristianstad vardagar efter skoltid.

Interventionen byggde på att deltagarna skulle få lära sig mer om autism och om sig själva respektive sina barn inom fem huvudområden: *autism, de fem sinnena, människor, kommunikation* samt *fritid och kompisar*. Samma ämnen diskuterades i de båda grupperna parallellt. Gruppdeltagarna fick under sessionerna möjlighet att få information, diskutera och reflektera kring sig själva/sina barn samt genomföra praktiska övningar. Innehållet för sessionerna visualiserades genom ett skriftligt schema. En kort paus för fika och möjlighet till fritt samtal i grupperna togs vid varje tillfälle. Till föräldrarna gavs hemuppgifter mellan tillfällena. Uppgifterna bestod av till exempel praktisk tillämpning av tydliggörande verktyg såsom scheman och sociala berättelser samt observationer av barnen i vardagen i syfte att lära sig saker man inte visste om sitt barn.

3.2 DELTAGARE

Insatsen riktades till barn/ungdomar i åldern 10-14 år med autism och typisk begåvning samt deras föräldrar. Inbjudan gick ut till familjer som hade kontakt med Bou i Skåne genom en broschyr där samtliga regionala gruppverksamheter presenterades. Utifrån inkomna ansökningar bjöds fyra till fem familjer per kursomgång in till att delta i insatsen. Enkäten användes vid tre kursomgångar på enheterna i Hässleholm och Kristianstad under hösten 2013 och våren 2014. Totalt 14 barn och 16 föräldrar deltog i de tre grupperna. Antalet som fullföljde var tio barn och tio föräldrar.

3.3 ETISKA ÖVERVÄGANDEN

Deltagarnas medverkan i såväl insatsen som enkätstudien var frivillig. Enkätsvaren behandlades anonymt för att säkerställa att inga enskilda svar skulle kunna urskiljas. Svaren analyserades av en för deltagargruppen utomstående person.

3.4 MATERIALINSAMLING

Enkäten riktades till föräldrar som deltagit i interventionen. Föräldrarna ombads att fylla i två enkäter, en före och en efter genomförd intervention. Den första enkäten skickades hem till deltagarna tillsammans med en bekräftelse på att de fått plats i gruppen. Föräldrarna ombads att ta med enkäten ifylld i ett förslutet svarskuvert vid det första grupp-tillfället. Den andra enkäten fick deltagarna fylla i under det sista grupp-tillfället. Även denna enkät lämnades in i förslutna svarskuvert. Enkäten lämnades ut vid tre olika samtalsgrupper. Vid en samtalsgrupp fylldes den inledande enkäten på plats efter första sessionen.

Förenkäten bestod av totalt 37 frågor inom områdena *Din och Ditt barns kunskap om autism* (10 frågor), *Din uppfattning av schema och tidshjälpmedel*, (6 frågor), *Ditt barns upplevelser*

av sinnesintryck (syn, känsel, hörsel, smak, doft; 4 frågor), konflikter och oro hos Ditt barn (7 frågor) samt hur uttryck av känslor, kommunikation och umgänge fungerar för Ditt barn (10 frågor, se bilaga 1). Frågorna skulle besvaras med ett kryss på en femgradig Likert-skala med alternativen *stämmer helt, stämmer till stor del, stämmer delvis, stämmer till liten del* samt *stämmer inte alls*. En del påstående avsåg att mäta attityder kring autism. I denna studie tillfrågades inte de deltagande ungdomarna, då tidigare studier rapporterar att ungdomar med autism kan ha svårt att redogöra för och reflektera kring sig själva och de kunskaper de tillägnat sig (DeRosier, Swick, Ornstein Davis, Sturtz McMillen & Matthews, 2011). Vid tre frågor inom området användning av schema och tidshjälpmiddel ombads deltagarna fylla i vilka av ett antal uppräknade typer av hjälpmedel som deltagarna kände till respektive använde. Dessa frågor kunde besvaras med ett eller flera kryss.

Efterenkäterna bestod av 36 frågor inom samma fem områden som nämnts ovan (se bilaga 2). Frågorna och svarsalternativen var de samma som i förenkäten för 17 av frågorna. Utöver dessa fanns 19 frågor, där deltagarna istället ombads att markera på en tio cm lång VA-skala med X hur det var innan samtalsgruppen och med I hur det var efter genomgången samtalsgrupp. Skalan var graderad från "mycket liten" till "mycket stor". Två frågor från förenkäten hade slagits ihop till en fråga i efterenkäten, då frågorna till viss del ansågs vara överlappande innehållsmässigt. Ordningen på frågorna var delvis förändrad i efterenkäten för att ge enkäten en enhetlig struktur. Efter den första insamlingen av efterenkäterna gjordes ett förtydligande exempel på enkätens förstasida kring hur VA-skalfrågorna skulle fyllas i. Sist i efterenkäten fanns också fem öppna frågor: *På vilket sätt har deltagande i gruppen påverkat Dig?*, *På vilket sätt har deltagande i gruppen påverkat Ditt barn?*, *Så här tror jag att jag kan använda den kunskapen jag fått i gruppen framöver*, *Detta har varit det bästa med gruppen* samt *Förbättringsförslag*.

En pilotvariant av enkäten testades på en grupp vid Bou Hässleholm under våren 2013. Dessa deltagare fyllde endast i en enkät efter genomförd intervention. Enkäten lämnades ut vid det sista grupptillfället. Föräldrarna ombads att fylla i enkäten i hemmet och därefter återsända den till Bou. Efter analys av enkätsvaren förkortades enkäten något och till vissa frågor förändrades svarsalternativen så att dessa i efterenkäten besvarades på en VA-skala.

3.5 ANALYS

Svaren kodades efter en poängskala där svar som representerade en låg kunskap gav 1 poäng och svar som representerade en hög kunskap 5 poäng. Attitydfrågorna poängsattes så att en negativ attityd gav låg poäng och en positiv attityd gav hög. Medelvärden för svaren som besvarats enligt Likert-skalan beräknades i Microsoft Excel. Skillnaderna i medelvärde mellan för- och efterenkäter testades med t-test. Deltagarnas skattade förändring som angivits på VA-skalorna beräknades genom att mäta skillnaden i cm mellan de båda markeringarna på linjen, det vill säga $\Delta = I - X$. Därefter gjordes jämförelser mellan för- och efterenkäterna för samtliga 19 frågor genom två-svansade parade t-test. Alla statistiska beräkningar gjordes i programmet Prism 5.

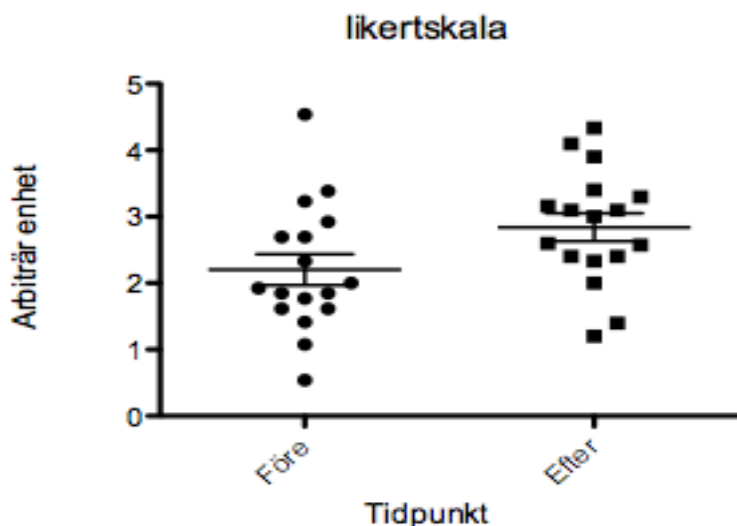
4. Resultat

Tretton förenkäter och tio efterenkäter samlades in. Två föräldrar och två barn var frånvarande vid två kurstillfällen.

Förenkäterna var till största del korrekt och fullständigt ifyllda. Markeringar saknades vid ett tillfälle på några frågor och en fråga var vid ett tillfälle markerad med dubbla markeringar. I efterenkäterna förekom bortfall avseende fem frågor där svar angavs på en Likert-skala, genom att det antingen saknades eller fanns dubbla markeringar. De frågor som skulle besvaras med X och I på VA-skalan besvarades genomgående med endast en markering i tre enkäter. I fyra enkäter saknades en eller båda markeringarna på mellan två och nio av de 19 frågorna.

Resultatet av analysen av skillnaden i medelvärde avseende frågorna som besvarades enligt en Likert-skala finns representerade i tabell 1. Resultatet innebar en signifikant förbättring ($p \leq 0,05$).

Tabell 1. Medelvärden för respektive fråga som besvarats enligt en Likert-skala från för- och efterenkäterna (ur efterenkäten frågorna nr: 1-5,11-12, 18, 20, 25, 30-33)

Tabell 2. Differens mellan för- och eftermätningarna avseende VA-skalfrågorna

Deltagare

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6	-	0.5	-	-0.7	-	0	1.9	-	6.3	1.0
7	-	0.5	-	2.8	2.5	0	0.7	-	6.2	0.7
8	-	-	-	2.4	4.9	-	1.2	-	5.3	2.9
9	-	-	-	4.2	5.1	-	1.0	-	3.8	0.6
10	-	2.4	-	1.7	1.9	0	0.7	-	1.3	1.7
16	-	-	-	0	4.3	-	1.4	-	6.1	2.2
17	-	0	-	0	-	-	0.6	-	1.0	2.0
19	-	-	-	0	2	-	0.5	-	0.5	1.4
21	-	0	-	0	3.7	0	0.8	-	2.5	1.3
22	-	-	-	0	2.8	0	0.7	-	1.0	0.9
23	-	-	-	0	2.7	0	0.4	-	0.9	1.9
24	-	0	-	0	3.6	0	0.4	-	1.1	0.8
26	-	-	-	0	2.5	-	0.3	-	1.0	1.5
27	-	-	-	1	3.2	0	0.4	-	2.3	0.8
28	-	-	-	0	2.5	0	0.4	-	2.2	0.9
29	-	0.4	-	1.9	2.1	0	3.7	-	1.3	1.9
34	-	0	-	0	1.3	0	1.3	-	0.5	-
35	-	0	-	0	2.9	-	0.5	-	0.5	-
36	-	-	-	0	0.8	0	0.3	-	0.4	-

Beräkningar av VA-skalfrågorna från efterenkäten visade på signifikant förbättring ($p \leq 0,05$) avseende fråga 8 (mitt barns kunskap om autism, $N = 5$), 9 (mitt barns kunskap om sig själv, $N = 5$), 10 (min användning av tidshjälpmiddel, $N = 7$), 27 (min kunskap om hur jag kan förklara/ förmedla saker så att mitt barn förstår, $N = 6$) och 29 (min kännedom om var jag kan hitta fritidsaktiviteter till mitt barn, $N = 7$). Övriga frågor visade trender för förbättring som ej nådde signifikans.

Tabell 3 visar att kunskapen om och skattningen av nyttan av tidshjälpmiddel ökade i efterenkäten, men barnens faktiska användning hade minskat marginellt.

Tabell 3. Medelvärden för angivna antalen verktyg/hjälpmiddel före respektive efter deltagande i samtalsgruppen.

	Före	Efter
Jag har kunskap om hur följande verktyg kan användas	1,1	3,9
Jag har användning av följande verktyg i någon situation	0,5	1,4
Mitt barn använder följande tidshjälpmiddel i vardagen	1,4	1,2

4.1 ÖPPNA FRÅGOR

Avseende hur föräldrarna ansåg att samtalsgruppen hade påverkat dem gavs kommentarer som ökad kännedom om autism, större förståelse för barnet samt känsla av igenkänning och att inte vara ensam. Bland kommentarerna kring hur föräldrarna upplevde att gruppdeltagandet påverkat deras barn angavs till exempel att barnen fått ökad självkännedom, bättre självförtroende samt en bättre uppfattning om sin funktionsnedsättning. Föräldrarna påtalade också att barnen fått möjlighet att träffa andra barn med liknande svårigheter. På frågan hur föräldrarna trodde de kunde använda sig av kunskapen de fått i gruppen angavs till exempel att det blivit lättare att prata med sitt

barn om autism. En förälder upplevde en ökad trygghet i sin kunskap om och förmåga att leda sitt barn. En förälder menade att hen lärt sig samtala och lösa problem på ett bättre sätt och en annan menade att en ökad användning av scheman och tidshjälpmedel hade underlättat i vardagen.

Bland det föräldrarna uppskattade mest uppgavs av flera de diskussioner och reflektioner man haft i gruppen, men också erfarenhetsutbytet med andra föräldrar lyftes fram.

Som enda kommentar avseende förbättringsförslag angav en deltagare ett önskemål om att få fortsätta med samma grupp, där både föräldrar och barn skulle få möjlighet att träffas för erfarenhetsutbyte.

5. Diskussion

Syftet med detta arbete var att ta fram en enkät som kan användas för att utvärdera effekten av en samtalsgrupp kring autism, samt att prova enkäten under ett antal gruppomgångar. Syftet med samtalsgruppen är att ge barn med autism och deras föräldrar mer kunskap om autism och om sig själv/sina barn.

För att mäta deltagarnas kunskaper och inställning till autism före och efter deltagande i gruppen togs en för- och en efterenkät fram. Frågorna som deltagarna skulle besvara riktades mot fem områden som också samtalsgruppen kretsade kring. Innehållsmässigt fick föräldrarna svara på samma frågor i för- och i efterenkäten, men formen i de båda enkäterna kom att se annorlunda ut genom att deltagarna i efterenkäten vid ett antal frågor istället fick skatta den upplevda förändringen genom två markeringar på en VA-skala.

I flera enkäter var just VA-skalfrågorna inte korrekt ifyllda; ibland saknades den ena eller båda markeringarna. Bortfallet kan förklaras antingen utifrån att dessa frågor upplevdes som alltför krångliga att fylla i eller att instruktionen inte var tillräckligt tydlig. En annan förklaring kan vara att föräldrarna inte kunde uppfatta eller reflektera över hur kunskapen förändrats. En tredje förklaring kan vara att omfattningen av enkäten blev för stor för att deltagarna skulle ta sig tiden att besvara dessa frågor. Att ett exempel på hur VA-skalfrågorna skulle fyllas i lades till efter första gruppomgången gjorde ingen uppenbar skillnad i andelen korrekt ifyllda enkäter.

I efterenkäterna sågs också bortfall i frågor som var identiska med frågorna i förenkäterna och som där besvarats korrekt, exempelvis i fråga 3 och 4; frågor som avsåg huruvida barnen kunde uttrycka saker med autism som är bra respektive barnets vetskap om hur han/hon kan prata med andra om autism. Detta kan möjligen stärka antagandet att föräldrarna upplevde att det var svårt att reflektera över sina barns eventuella nyinlärda färdigheter.

Enkätfrågor som besvaras enbart utifrån en Likert-skala ger svar som riskerar att bli oprecisa, vilket i sin tur medför en risk för att faktiska förändringar inte blir synbara i små grupper. I samband med grupperna framöver kan man genomföra enbart efterenkäten och på detta sätt spara tid och minska den tid gruppdeltagarna lägger ner på att besvara enkäterna. Detta skulle förvisso inte ge en fullständig jämförelse av kunskaper och färdigheter före respektive efter genomförd kurs, men VA-skalfrågorna täcker en stor del och de öppna frågorna skulle

ändå kunna ge en uppfattning av kursdeltagarnas kunskaper och inställningar efter kursens slut. Risken för icke fullständigt eller felaktigt ifyllda enkäter skulle kunna minskas genom att låta en kursledare gå igenom hur frågorna ska besvaras genom att visa och rita för deltagarna hur VA-skallfrågorna skall fyllas i.

Resultatet visade att deltagarna uppnått det som var målet med deltagande i samtalsgruppen, det vill säga att barnen uppgavs ha fått bättre kunskap om sig själva och både barnen och föräldrarna hade fått en bättre kunskap om autism. Signifikant förbättring uppnåddes också avseende föräldrarnas upplevda förmåga att på ett tydligt sätt förmedla information till sina barn samt deras kunskaper om att hitta lämpliga och anpassade fritidsaktiviteter. Intressant nog angav föräldrarna i VA-skallfrågan att deras användning av tidshjälpmiddel/schema hade ökat, medan någon ökning inte sågs i kryssfrågorna för hur många tidshjälpmiddel som barnen använde i vardagen. Detta skulle kunna förklaras av att ungefär samma verktyg användes i vardagen, men kanske i högre omfattning än tidigare.

Bortfallet av enkätsvar i efterenkäten försvårar tolkningen av resultatet något. Kanske skulle deltagarna ha haft lättare att besvara frågorna en kort tid efter deltagandet i gruppen, så att man hunnit prova de strategier som gått igenom i hemmet. Dock riskeras ett ännu större bortfall av inlämnade enkäter om utvärderingen istället skickas hem till deltagarna efter kursen.

Analysen av de öppna frågorna visade att deltagarna till stor del tycktes vara nöjda med insatsen. Inga direkt negativa aspekter togs upp. Till det föräldrarna tycks uppskatta allra mest hör den tid som gavs till diskussioner och öppna reflektioner i gruppen och där föräldrarna kunde ta del av varandras erfarenheter. Det verkar också vara viktigt för föräldrarna med igenkänning, att se att andra har samma bekymmer som man själv. Det är också igenkänningen de över lag ser som mest positiv effekt för sina barn – att de fått träffa andra med samma funktionsnedsättning, och att barnen får se att de inte är ensamma. Föräldrarna anger också det som positivt att deras barn har fått lära sig mer om autism. Det enda förbättringsförslaget som anges är ett önskemål om att få fortsätta träffas i samma grupp. Kanske kan Bou som verksamhet vara till en större hjälp här, genom att hjälpa föräldrarna att förmedla kontakter och hitta varandra i olika fora.

Inte alla VA-skallfrågor visade på signifikanta förbättringar. En bidragande förklaring till detta kan vara det låga deltagarantalet. En annan förklaring kan vara att inte alla gruppdeltagare var närvarande vid alla tillfällen, och därmed inte fått möjlighet att lära sig och diskutera samtliga ämnesområden. I denna enkät var deltagarna anonyma, vilket omöjliggör vidare analys av svaren i förhållande till närvaro. Ytterligare en förklaring kan vara att innehållet i kursen inte var tillräckligt för att ge deltagarna den faktiska kunskapsökning som eftersträvats.

I denna utvärdering valdes att enbart vända sig till föräldrarna, med hänvisning till litteraturen där man sett att barn och ungdomar med autism kan ha svårt att resonera om och reflektera kring sitt eget lärande (DeRosier, Swick, Ornstein Davis, Sturtz McMillen & Matthews, 2011). Det skulle ändå vara önskvärt att ge barnen möjlighet att yttra sig kring insatsen för att få veta om de upplevt att insatsen varit meningsfull och om de själva har synpunkter på hur insatsen kan förändras och förbättras. Kanske har barnen lättare att genomföra detta genom en gruppdiskussion tillsammans med gruppledarna, som de genom insatsen lärt känna.

6. Slutsatser

Rapporten visar att det är möjligt att mäta förändring genom denna enkät, och det har också visat sig vara möjligt att i fortsatta grupper enbart använda en enkät som utvärdering efter genomförd kurs. För att minska risken för icke-fullständigt ifyllda utvärderingar rekommenderas att en kursledare på ett tydligt sätt går igenom och visar hur VA-skallfrågorna skall fyllas i. Det rekommenderas också att exempelvis en öppen gruppdiskussion om hur barnen upplevt deltagande i guppen kan föras för att även få barnens uppfattning om kursen och eventuella förbättringsförslag. Analysen av enkätsvaren visar att insatsen ger mätbara förbättringar avseende de områden som insatsen riktas mot, det vill säga kunskap om autism och om sig själv respektive sitt barn.

7. Implementering

För att det ska bli möjligt att erbjuda samtalsgrupper till fler enheter inom Bou Skåne på ett liknande sätt görs nu ett arbete för att ta fram ett koncept med allt material och instruktioner som krävs för genomförande av insatsen, som framöver kommer att kallas "Boken om mig själv".

8. Referenser

Faherty, C. (2002). *Vad betyder det? Högfungerande autism och Aspergers syndrom*. Översättning och bearbetning Tranquist, H. & Falkmer, M. Stockholm: Utbildningscenter Autism.

DeRosier, M. E., Swick, D. C., Ornstein Davis, N., Sturtz McMillen, J. & Matthews, R. (2011). The efficacy of a social skills group intervention for improving social behaviors in children with high functioning autism spectrum disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 41: 1033-1043.

FoU-rapport 13/2013 *Social färdighetsträning i grupp för barn och ungdomar med autism – en kunskapsöversikt*. Av L. Kulneff. FoU-enheten, Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne.

Samtalsgrupp - förenkäten

Du och Ditt barn har blivit inbjudna till att delta i en grupp med syfte att lära er mer om autism och att förstå ert barn bättre. För att vi ska kunna vidareutveckla gruppen vill vi ställa några frågor till Dig i en enkät som vi hoppas att Du besvarar.

På följande sidor kommer Du att få frågor som handlar om Dig och Ditt barn. Vi vill be Dig att besvara frågorna så sanningsenligt som möjligt. Det är naturligtvis frivilligt att medverka, men vi skulle uppskatta Din medverkan mycket eftersom Dina svar kan hjälpa oss att utveckla vårt arbete kring barn med autism. Om Ni är två föräldrar som ska delta i gruppen vill vi att Ni båda fyller i varsin enkät. Vid gruppens slut kommer Du ombeds att fylla i en enkät med liknande frågor.

Enkäten är anonym för att säkerställa att just Dina svar inte går att identifiera. När enkäten fyllts i kan Du lägga den i svarskuvertet. Ta sedan med enkäten och lämna den till kursledarna vid det första grupptillfället på Barn- och ungdomshabiliteringen i Hässleholm.

Resultatet av enkäten kommer att redovisas i en FoU-rapport, som Du naturligtvis är välkommen att ta del av!

Tack på förhand för Ditt deltagande!

Eventuella frågor angående enkäten hänvisas till e-post: barnhabhlm@skane.se alternativt tel: 0451-29 83 00

Följande avsnitt handlar om Din och Ditt barns kunskap om autism		Stämmer helt	Stämmer till stor del	Stämmer delvis	Stämmer till liten del	Stämmer inte alls
	<i>Jag:</i>					
1	har god kunskap om vad autism är	☐	☐	☐	☐	☐
2	känner till hur autism påverkar mitt barn	☐	☐	☐	☐	☐
3	känner mig trygg kring att prata med mitt barn om vad autism är	☐	☐	☐	☐	☐
4	vill lära mig mer om autism	☐	☐	☐	☐	☐
	<i>Mitt barn:</i>					
5	har god kunskap om vad autism är	☐	☐	☐	☐	☐
6	kan uttrycka saker med autism som är bra	☐	☐	☐	☐	☐
7	vet hur hon/han lär sig nya saker bäst	☐	☐	☐	☐	☐
8	känner till vad som är svårt för henne/honom	☐	☐	☐	☐	☐
9	vet hur hon/han kan prata med andra om autism	☐	☐	☐	☐	☐
10	har många frågor om autism	☐	☐	☐	☐	☐
Följande avsnitt handlar om Din uppfattning av schema och tidshjälpmedel		Stämmer helt	Stämmer till stor del	Stämmer delvis	Stämmer till liten del	Stämmer inte alls
	<i>Jag:</i>					
11	använder schema för att förbereda mitt barn inför nya situationer	☐	☐	☐	☐	☐
	<i>Mitt barn:</i>					
12	har behov av schema i vardagen	☐	☐	☐	☐	☐
13	klarar oftast av att hantera förändringar som uppstår i vardagen	☐	☐	☐	☐	☐

14. Jag har kunskap om hur följande verktyg kan användas: (besvaras med ett/flera kryss)	☐ Serie-samtal	☐ Sociala berättelser	☐ Kat kit	☐ Nalle-kort	☐ Grad-skivan	☐ Känslometer	☐ Inget	☐ Annat, nämligen:
15. Jag har användning av följande verktyg i någon situation: (besvaras med ett/flera kryss)	☐ Serie-samtal	☐ Sociala berättelser	☐ Kat kit	☐ Nalle-kort	☐ Grad-skivan	☐ Känslometer	☐ Inget	☐ Annat, nämligen:
16. Mitt barn använder följande tids-hjälp medel i vardagen: (besvaras med ett/flera kryss)	☐ Schema med text eller bilder	☐ Påminnelser i mobil-telefonen	☐ Listor	☐ Tim-stock	☐ Kalender	☐ Inget	☐ Annat, nämligen:	

Följande avsnitt handlar om Ditt barns upplevelser av sinnesintryck (syn, känsel, hörsel, smak, doft)		Stämmer helt	Stämmer till stor del	Stämmer delvis	Stämmer till liten del	Stämmer inte alls
	<i>Jag:</i>					
17	känner till hur annor-lunda sinnesintryck kan påverka mitt barn	☐	☐	☐	☐	☐
18	kan oftast hjälpa mitt barn att undvika intryck som skapar oro eller trötthet	☐	☐	☐	☐	☐
	<i>Mitt barn:</i>					
19	är oftast uttröttat efter en skoldag	☐	☐	☐	☐	☐
20	känner till hur kraftiga sinnesintryck påverkar henne/honom	☐	☐	☐	☐	☐

Följande avsnitt handlar om konflikter och oro hos Ditt barn		Stämmer helt	Stämmer till stor del	Stämmer delvis	Stämmer till liten del	Stämmer inte alls
	<i>Jag:</i>					
21	tycker att konflikter i hemmet är ett stort problem i vår familj	☐	☐	☐	☐	☐
22	förstår oftast vad som orsakar utbrott eller oro hos mitt barn	☐	☐	☐	☐	☐
23	har svårt att hantera mitt barn under ett utbrott	☐	☐	☐	☐	☐
24	kan oftast hjälpa mitt barn att varva ner/slappna av	☐	☐	☐	☐	☐
25	kan oftast reda ut konflikter som har uppstått med mitt barn	☐	☐	☐	☐	☐
	<i>Mitt barn:</i>					
26	känner till vilka situationer i vardagen som kan orsaka oro hos henne/honom	☐	☐	☐	☐	☐
27	ber oftast om hjälp vid besvärliga situationer	☐	☐	☐	☐	☐

Följande avsnitt handlar om hur uttryck av känslor, kommunikation och umgänge fungerar för Ditt barn		Stämmer helt	Stämmer till stor del	Stämmer delvis	Stämmer till liten del	Stämmer inte alls
	<i>Jag:</i>					
28	behöver oftast förklara saker flera gånger för mitt barn	☐	☐	☐	☐	☐
29	tycker det är svårt att reda ut missförstånd som uppstår i samtal med mitt barn	☐	☐	☐	☐	☐
30	känner till var jag kan vända mig för att hitta fritidsaktiviteter till mitt barn	☐	☐	☐	☐	☐
	<i>Mitt barn:</i>					
31	kan oftast uttrycka och sätta ord på sina känslor	☐	☐	☐	☐	☐
32	kan oftast alltid avläsa och sätta ord på andras känslor	☐	☐	☐	☐	☐
33	hamnar lätt i konflikter	☐	☐	☐	☐	☐
34	kan oftast själv lösa konflikter med andra	☐	☐	☐	☐	☐
35	frågar när det är något hon/han inte förstår	☐	☐	☐	☐	☐
36	umgås med andra jämnåriga	☐	☐	☐	☐	☐
37	deltar i någon fritidsaktivitet regelbundet (varje vecka)	☐	☐	☐	☐	☐

Tack för Ditt deltagande!

Samtalsgrupp - efterenkäten

Du och Ditt barn har deltagit i en grupp med syfte att lära er mer om autism och att förstå ert barn bättre. Innan gruppen inleddes fick Du frågan att besvara en enkät. För att vi ska kunna vidareutveckla gruppen hoppas vi att Du även nu vill fylla i en enkät med liknande frågor.

På följande sidor kommer Du att få frågor som handlar om Dig och Ditt barn. Vi vill be Dig att besvara frågorna så sanningsenligt som möjligt. Enkäten är anonym för att säkerställa att just Dina svar inte går att identifiera. Det är naturligtvis frivilligt att medverka, men vi skulle uppskatta Din medverkan mycket eftersom Dina svar kan hjälpa oss att förbättra vårt arbete kring barn med autism.

På några frågor kommer Du att ombeds att sätta två markeringar. Sätt ett streck (I) för hur Du upplever situationen idag och ett kryss (X) för hur du upplever att situationen var innan kursen påbörjades. Se exemplet nedan:

Top of Form

Min kunskap om .....

Mycket stor

Mycket liten

_____ I _____ X _____

(markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)

Resultatet av utvärderingen kommer att redovisas i en FoU-rapport, som Du naturligtvis är välkommen att ta del av!

Tack på förhand för Ditt deltagande!

Eventuella frågor angående enkäten hänvisas till e-post: barnhabhlm@skane.se alternativt tel: 0451-29 83 00

Bottom of Form

Följande avsnitt handlar om din kunskap om autism efter kurs		Stämmer helt	Stämmer till stor del	Stämmer delvis	Stämmer till liten del	Stämmer inte alls
	<i>Jag:</i>					
1	känner mig trygg kring att prata med mitt barn om vad autism är	☐	☐	☐	☐	☐
2	vill lära mig mer om autism	☐	☐	☐	☐	☐
	<i>Mitt barn:</i>					
3	kan uttrycka saker med autism som är bra	☐	☐	☐	☐	☐
4	vet hur hon/han kan prata med andra om autism	☐	☐	☐	☐	☐
5	har många frågor om autism	☐	☐	☐	☐	☐
6	Min kunskap om autism Mycket stor Mycket liten <hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)					
7	Min kunskap om hur autism påverkar mitt barn Mycket stor Mycket liten <hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)					
8	Mitt barns kunskap om autism Mycket stor Mycket liten <hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)					
9	Mitt barns kunskap om sig själv Mycket stor Mycket liten <hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)					

Följande avsnitt handlar om din uppfattning av schema och tidshjälpmedel <i>efter kurs</i>						
10	Min användning av schema/tidshjälpmedel					
	Mycket stor					Mycket liten
<hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)						
	<i>Mitt barn:</i>	Stämmer helt	Stämmer till stor del	Stämmer delvis	Stämmer till liten del	Stämmer inte alls
11	har behov av schema i vardagen	☐	☐	☐	☐	☐
12	Klarar oftast av att hantera förändringar som uppstår i vardagen	☐	☐	☐	☐	☐

1 3	Jag har kunskap om hur följande verktyg kan användas (besvaras med ett/flera kryss)	☐ Serie-samtal	☐ Sociala berättelse	☐ Kat kit	☐ Nalle-kort	☐ Gad-skivan	☐ Känslo-meter	☐ Inget	☐ Annat, nämligen:
1 4	Jag har användning av följande verktyg i någon situation: (besvaras med ett/flera kryss)	☐ Serie-samtal	☐ Sociala berättelse	☐ Kat kit	☐ Nalle-kort	☐ Gad-skivan	☐ Känslo-meter	☐ Inget	☐ Annat, nämligen:
1 5	Mitt barn använder följande tidshjälpmedel i vardagen: besvaras med ett/flera kryss)	☐ Schema med text eller bild	☐ Påminnel-ser i mobiltele-fonen	☐ Listor	☐ Timstock	☐ Kalen-der	☐ Inget	☐ Annat, nämligen:	

Följande avsnitt handlar om Ditt barns upplevelser av sinnesintryck (syn, känsel, hörsel, smak, doft) efter kurs						
1 6	Min kännedom om hur sinnesintryck påverkar mitt barn Mycket stor Mycket liten <hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)					
1 7	Min kunskap om hur jag kan hjälpa mitt barn undvika intryck som skapar oro eller trötthet Mycket stor Mycket liten <hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)					
		Stämmer helt	Stämmer till stor del	Stämmer delvis	Stämmer till liten del	Stämmer inte alls
1 8	Mitt barn är oftast uttröttat efter en skoldag	☐	☐	☐	☐	☐
1 9	Mitt barns kännedom om hur sinnesintryck påverkar henne/honom Mycket stor Mycket liten <hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)					

Följande avsnitt handlar om konflikter och oro hos Ditt barn <i>efter kurs</i>		Stämmer helt	Stämmer till stor del	Stämmer delvis	Stämmer till liten del	Stämmer inte alls
20	Jag tycker att konflikter i hemmet är ett stort problem i vår familj	☐	☐	☐	☐	☐
21	Min förståelse av vad som orsakat utbrott eller oro hos mitt barn Mycket stor Mycket liten <hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)					
22	Min kunskap om hur jag kan hantera mitt barn under ett utbrott Mycket stor Mycket liten <hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)					
23	Min kunskap om hur jag kan hjälpa mitt barn att varva ner/slappna av Mycket stor Mycket liten <hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)					
24	Min kunskap om hur jag kan reda ut konflikter Mycket stor Mycket liten <hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)					
		Stämmer helt	Stämmer till stor del	Stämmer delvis	Stämmer till liten del	Stämmer inte alls
25	Mitt barn ber oftast om hjälp vid besvärliga situationer	☐	☐	☐	☐	☐
26	Mitt barns kännedom om situationer som kan orsaka oro hos henne/honom Mycket stor Mycket liten <hr/> (markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)					

Följande avsnitt handlar om hur kommunikation, umgänge och uttryck av känslor fungerar för Ditt barn <i>efter kurs</i>							
2 7	Min kunskap om hur jag kan förklara/förmedla saker så att mitt barn förstår					Mycket stor	Mycket liten
<hr/>							
(markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)							
2 8	Min kunskap om hur jag kan reda ut missförstånd som uppstår i samtal med mitt barn					Mycket stor	Mycket liten
<hr/>							
(markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)							
2 9	Min kännedom om var jag kan hitta fritidsaktiviteter till mitt barn					Mycket stor	Mycket liten
<hr/>							
(markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)							
<i>Mitt barn:</i>		Stämmer helt	Stämmer till stor del	Stämmer delvis	Stämmer till liten del	Stämmer inte alls	
3 0	hamnar lätt i konflikt	☐	☐	☐	☐	☐	
3 1	frågar när det är något hon/han inte förstår	☐	☐	☐	☐	☐	
3 2	umgås med andra jämnåriga	☐	☐	☐	☐	☐	
3 3	deltar i någon fritidsaktivitet regelbundet (varje vecka)	☐	☐	☐	☐	☐	
3 4	Mitt barns förmåga att uttrycka och sätta ord på sina känslor					Mycket stor	Mycket liten
<hr/>							
(markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)							
3 5	Mitt barns förmåga att avläsa och sätta ord på andras känslor					Mycket stor	Mycket liten
<hr/>							
(markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)							
3 6	Mitt barns förmåga att själv lösa konflikter med andra					Mycket stor	Mycket liten
<hr/>							
(markera med I för hur du tycker det är idag och med X för hur det var innan kurs på linjen)							

Här följer några öppna frågor där Du med egna ord kan berätta om Dina tankar kring deltagande i gruppen. Om platsen inte räcker till kan Du fortsätta på papprets baksida.

37. På vilket sätt har deltagande i gruppen påverkat Dig?

---

38. På vilket sätt har deltagande i gruppen påverkat Ditt barn?

---

39. Så här tror jag att jag kan använda den kunskapen jag fått i gruppen framöver:

---

40. Detta har varit det bästa med gruppen:

---

41. Förbättringsförslag:

Tack för Ditt deltagande!